Taksa plaćena u gotovu

Cijena 4 Din

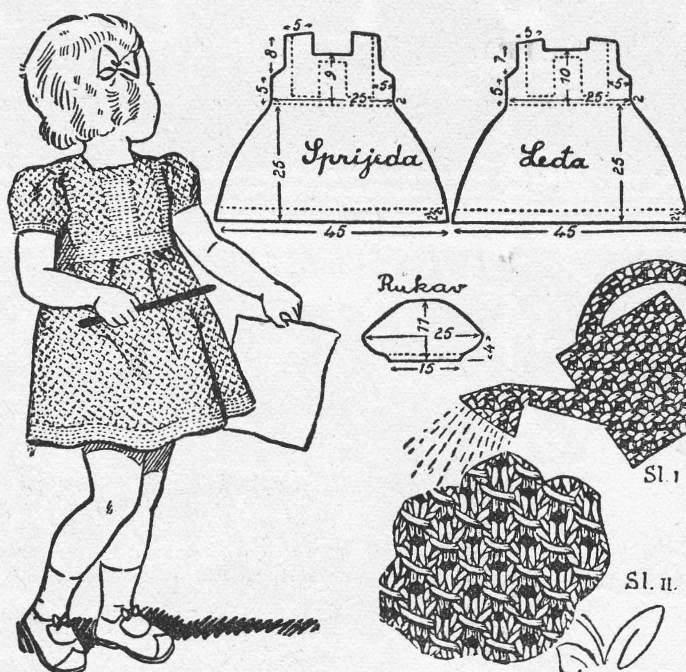
OBITELJ

BR. 21-22

5. LIPNJA 1939

Pletena haljinica za djevojčicu

Ova haljina (za djevojčicu od šest mjeseci do jedne godine dana) sa širokim rukavima načinjena je ažuriranim uzorkom u svijetlo-modroj, bijeloj ili ružičastoj boji.

LEĐA. Započet ćemo s donjim dijelom suknje. Napravimo 123 očice. Načinimo 12 redova po slici I.: 1 očica pravo, 1 očica krivo, 1 očica pravo itd. U slijedećem redu iznad pravih očica pletemo krive, a iznad krivih pletemo prave očice. — Onda radimo ažuru (sl. II.) ovako: 1. r e d: sve pravo; 2. r e d sve krivo; i uvijek kada se vraćamo, pletemo sve krivo, 3. r e d: * 3 očice pravo, prvu od tih očica prebacimo preko dvije ostale, nametnemo 1 novu očicu, — opet 3 očice pravo i t. d. ponavlja se ono, što je naznačeno između zvjezdice i crtice (* i —). 5 r e d: Započnemo prvu od tih očica preko dvije ostale, nametnemo novu očicu, ali treba paziti, da u 5. redu budu rupice točno u sredini između onih iz prošlog reda (sl. II.). Treba paziti, ako bi nametanje nove očice došlo na kraju reda, da ga ne izostavimo, jer se broj očica mora sačuvati. Iznimka je ondje, gdje moramo praviti oduzimanja. Iza 7 cm odozdo oduzmemo sa svakoga kraja reda po 1 očicu. Tako radimo svakih 7 cm. Treba da nam ostane 115 očica.

Kad je suknjica 25 cm dugačka, načinimo pojas i to ovako: pletemo sve pravo, 6 očica pletemo, 2 očice zajedno, 6 očica pletemo, opet 2 zajedno — tako 25 puta, a onda načinimo 3 očice pravo za sredinu, uzmemo po 2 očice zajedno 25 puta i završimo red sa 6 pravih očica. U slijedećem redu oduzmemo s kraja po 2 očice; ostaje nam 61 očica. Onda radimo 7 redova kao sl. I. i završimo s jednim redom pravih očica. U slijedećem redu pletemo 12 očica po sl. I., 12 očica po sl. II., 13 očica po sl. I., 12 očica po sl. II. i 12 očica po sl. I. Tako radimo 15 redova. Onda završimo po 3 očice sa svake strane za izrez rukava i 3 puta po 1 očicu; dalje ravno.

Kad smo ispleli 8 cm od pojasa, pletemo 13 očica u sredini, koje smo pleli po uzorku sa sl. I.; dalje po sl. II. četiri reda. Srednjih 17 očica završimo i radimo svaku ramenicu još 4 reda, onda svaku završimo u 2 puta.

PREDNJI DIO. Radimo isto, kao i stražnji (leđa). Ali na bluzici ćemo mjesto 8 cm, već na 7 cm plesti sve kao ažuru i svaku ćemo naramenicu svršiti iza 8 redova mjesto 4.

RUKAVI. Načinimo 36 očica. Šest redova pletemo po sl. I. U 7. redu podvostručimo broj očica, naime iza svake očice dodamo još po 1 očicu. Pletemo dalje po uzorku sa sl. II. Iza 4 cm počinjemo oduzimati očice. Kroz 4 reda oduzimamo na svakom kraju reda po 1 očicu. Dalje na početku svakog reda po 3 očice pletemo zajedno sve, dok nam ne ostane samo 16 očica. Načinimo još jedan red ažure bez nametanja novih očica i završimo. Sašijemo haljinu sa strane, na ramenima i rukave. Z. L. P.

Slika na omotu:

Djevojčice

Naslikao Cornelis de Vos

O B I T E L J

ILUSTROVANI ČASOPIS ZA HRVATSKU PORODICU

GODINA XI. U ZAGREBU 5. LIPNJA 1939. BROJ 21-22

Hrvati na oltarima

Prigodom pedesete godišnjice beatifikacije Bl. Nikole Tavilića 6. lipnja 1889. — 6. lipnja 1939.

Napisao Dr Josip Andrić

Podizati narodnim velikanima spomenike ubraja se među opće dužnosti nacionalne javnosti.

BL. NIKOLA TAVILIĆ,
jerusalemski mučenik. Rođen oko g. 1350., poginuo 1391. Proglašen blaženim 6. lipnja 1889.
(Slika iz franjevačkog samostana u Jerusalemu)

Spomenici, postavljeni narodnim velikanima, svjedoče o tom, kako taj narod cijeni svoju prošlost, a narod, koji ne cijeni svoje prošlosti, gubi i najjače moralno jamstvo za svoju budućnost. Spomenici narodnih velikana sastavni su dio onoga, što čini vanjsko lice domovine kao odraz duše tog naroda.

I mi Hrvati tim, što svojim velikanima dižemo spomenike, iskazujemo nesamo čast njihovoj uspomeni, nego dajemo i svjedočanstvo sami o sebi, o svojoj prošlosti i o svojim idealima obzirom na sadašnjost i budućnost. Kako danas hrvatski narod živi u takvom naponu i razmahu nacionalnog osjećanja, kao što to nikad nije bilo, sasvim je razumljivo, da se danas i kult narodnih velikana sve većma širi, osobito onih, koja za današnji hrvatski narodni život imadu posebno idejno i simboličko značenje.

S tim u vezi stoji i današnje sve veće širenje kulta hrvatskog jerusalemskog mučenika bl. Nikole Tavilića, koji je bez sumnje jedan od najvećih vjersko-narodnih velikana hrvatskog naroda. Hrvatski narod naime instinktivno počinje osjećati, da isto tako treba cijeniti i štovati one narodne velikane, koji su se istakli na vjerskom polju, kao što se štuju i veličaju oni narodni velikani, koji su svoje veliko značenje stekli na drugim poljima narodnog života. I kao što se podižu spomenici ostalim narodnim velikanima, tako se javlja cijeli jedan novi pokret za podizanje spomenikâ onim hrvatskim vjerskim velikanima, kojima je katolička Crkva odobrila opće štovanje: postavljaju im se slike i kipovi u crkvama, podižu im se oltari, grade se crkve i kapelice njima u čast. Na prvom tu mjestu stoji bl. Nikola Tavilić, čije je idejno i simboličko značenje za današnje doba hrvatskog naroda najznačajnije, a za njim dolaze drugi sveti Hrvati. — Još prije nekoliko godina malo je kome dolazilo na

BL. AUGUSTIN KAŽOTIĆ,
zagrebački biskup. Rođen oko g. 1260., umro 1323. Proglašen blaženim g. 1720.
(Kip iz nekadanje zagrebačke katedrale, sad u župnoj crkvi u Lupoglavu)

um, da bi se i sveti Hrvati postavljali na oltare. Na cijelom je području hrvatske domovine postojalo tek šest-sedam oltara u čast hrvatskih Blaženika. A ako uzmemo, da ima dvadesetak tisuća, možda još i mnogo više, oltara po hrvatskim crkvama, te da na svakom ima kip ili slika bar jednog Sveca (većina olta-

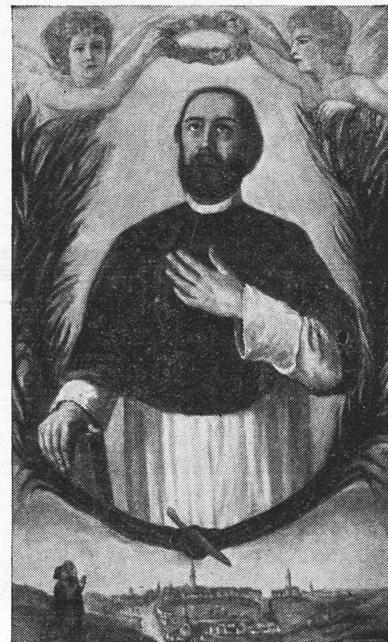

BL. GRACIJA IZ MULA
Rođen godine 1438., umro 9. studenoga 1508.
Proglašen blaženim 6. lipnja 1889.

što svoje vjersko-narodne velikane, naše hrvatske Blaženike, ne slavimo onako, kako bi trebalo, i ne približujemo duši hrvatskog naroda.

Tome utire eto put kult bl. Nikole Tavilića uzimajući u posljednje dvije godine sve veći mah. Njemu se sad otvaraju redom vrata sviju hrvatskih crkava, a podižu mu se čak i nove crkve. To je preokret, koji mora svakog Hrvata obradovati, a koji — to treba istaći — raduje i Crkvu.

Samo za pet svetih Hrvata imamo od Crkve dosad odobrenje, da im se dižu oltari. To je odobrenje dano njihovom beatifikacijom. Ali za općenitost njihova kulta potrebna je još ka-

BL. MARKO KRIŽEVČANIN,
košički mučenik. Rođen g. 1580., poginuo 7. rujna 1619. Proglašen blaženim 21. siječnja 1904.
(Naslikao Dr Izidor Kršnjavi)

râ i više), tada je doista jadno ono, što je od svega toga zapalo svete Hrvate. A toga sebi još do danas nismo dozvali u svijest. Zar nismo tim učinili krivicu — ne tim našim svetim Hrvatima, jer oni su u vječnosti, gdje nema više nacionalne razlike — nego sami sebi? Zar ti naši sveti narodni velikani nisu najveće duhovno dobro hrvatske prošlosti, koje treba u štovanju čuvati i za budućnost. Ako je katolička vjera najjači temelj i najsigurnije jamstvo za opstanak hrvatskog naroda, kao što to uči prošlost i sadašnjost, tada je neoprostiv nedostatak naše vjersko-narodne svijesti,

BL. OZANA KOTORKA,
kotorska pastirica. Rođena g. 1493., umrla 27. travnja 1565. Proglašena blaženom g. 1927.
(Slika iz dominikanske crkve u Kotoru)

nonizacija, oko koje se za bl. Nikolu Tavilića sada živo radi. Iza ovih dosadašnjih pet hrvatskih Blaženika dolazit će i drugi sveti Hrvati na oltare, doći će do njihove beatifikacije i kanonizacije u tom omjeru i u tom pospješenju, kako budemo dosadašnjim Blaženicima sve općenitije odavali čast oltara i kako se budemo zagrijavali za misao, da i hrvatski vjerski velikani treba da budu slavljeni od cijeloga hrvatskog naroda tako, da ne bude nijedne hrvatske crkve, u kojoj im ne bi bila iskazivana čast oltara.

Hrvatski apostol

U čast Bl. Nikoli Taviliću

Spjevao Dr Ivan Ev. Šarić

Hrvatski Narode moj,
Ponosan, dičan mi stoj!
Isus Krist tebi dao velikog Blaženika,
Koga je odabrao za svoga Mučenika.
To je sin tvoga grada, divnoga Šibenika,
Nikola Tavilić to je, Asiškog Sveca dika.
Njegovo ime milo kršćanskom svemu svijetu,
Apostol on je bio, širio vjeru svetu
U našoj zemlji Bosni, u Jerusòlim-gradu,
Gdje su se svi divili njegovu svetom radu.
Nikola Tavilić naš pravi je Božji čovjek,
U Crkvi on će Božjoj živjeti slavan dovijek.
Prolio krv je svoju za svoga Boga Krista,
U Nebu sad mu ime od sunca ljepše blista,
Njegova sveta duša ko anđeòska čista.
Hrvatski Narode moj,
Ponosan, dičan mi stoj,
Nikola Tavilić tvoj
Velik je Apostol tvoj,
Njemu svoj podigni poj!
Za Krista on je vazda gorio kao plamen,
Uz Krista stajao on kanoti stanac kamen.
Blaženi Nikola naš, moli se za nas — Amen!

Pjesme o Bl. Nikoli Taviliću

Spjevao Branko Klarić

1. ŽAR

Ljepota se zrcali na licu zvijezda
I ona je zanos djece i cvjetova,
U srcima malim njezina su gnijezda,
U njoj izgara sjaj svetačkih letova.

Blaženi Nikola nju je zavolio
I za njom je išo po trnovoj stazi.
U ljubavi žaru on se je molio
Za vino svetaca, što u duše slazi.

Tad je Gospod u nj lijevao rijeke
Ognjeva svojih, što vječito ga pale.
Njegove su čežnje ravnice daleke,
Gdje se gase srca kao svijeće male.

2. SJAJ KRVI

Rast šuma se rađa u natopu bujnom,
U mladom je suncu žar crvene ruže.
Boje dûge gore na nebu olujnom,
Tad se ruke cesta u modrinu pruže.

Crvena je zvijezda grudi rasporila
Svecu, koji je sjaj ljepote slutio.
Njega je ljubav Gospodnja umorila,
Kad se je stazama njenim uputio.

Iz njegove krvi potekle su rijeke,
U kojim su oči žarkih zvijezda sjale.
Rub cesta dodirnu pjesme tihe, meke,
A rime su sjaja nad vodama cvale.

3. MOLITVA

Mi smo tako mala i nemoćna djeca,
Što idu bez žara u ugasloj zjeni,
I prosimo slavu hrvatskoga sveca,
Sjaj njegova oka u zemaljskoj sjeni.

Njegove su riječi kao glazba ptica
U dubine tajne silazile tiho.
Njegovo je srce harfa žarkih žica,
Od nje se je ponor srdaca zanjihô.

Jedna prošnja smjerna pred Gospodom cvjeta
Za jednoga malog svetog Franje brata,
Da izgara sjajem u beskrajna ljeta
Kao dragi kamen u prstenu zlata.

Bl. Nikola Tavilić

Spjevao August Đarmati

More mu je njihalo čežnju za daljinama,
Vrleti mu kresale karakter od čelika,
Vjera ga je dizala k azurnim visinama,
Vjera silno duboka i beskrajno velika.

Srce mu je tragalo za krvavim ranama,
Da na način svetački slijedi Božje tragove:
Krenuo je odlučno nepoznatim stranama,
Da luč svijetla prosipa na tuđinske pragove.

Prošao je zemljama slavne Bosne ponosne
U doba bogumilsko za bosanskih banova,
Topio je ljubavlju hladne duše prkosne,
Pohodio jadnike sred razvratnih hanova.

Sa vrlinom svijetlio dubinama poroka,
Cijelu nadu nosio u Kristovu znamenu,
Dok mu među ljudima muslimanskog proroka
Bog pokaza naklonost sa čudom u plamenu.

O Nikola, mučeniče sveti

Spjevao Josip Hajduković

Sa morskog žala,
gdje je cvasti stala
mladost tvoja u ljubavi Boga
i spram bližnjega svoga,
o Nikola, mučeniče sveti,
moli za nas!

U svetom žaru
Crkvi i oltaru
vraćaš ovce, pravi vjesnik vjere,
kud se rod naš stere,
o Nikola, mučeniče sveti,
moli za nas!

U Zemlju Svetu
tu si tražiš metu,
svog života žrtvu Bogu daješ,
da nam vijekom sjaješ,
o Nikola, mučeniče sveti,
moli za nas!

Novela „Obitelji“

Revolucionarni rječnik

Napisao N. Criché

Bilo je u doba carstva. Claude Boast(Boiste), pisac velikog francuskog rječnika, obavio je zadnje popravke na svom djelu. Idućeg će se dana već djelo prodavati. U toj misli zaspa učenjak mirno i zadovoljno snom pravednika.

Kad se ujutro probudio, oko kreveta je stajalo 12 žandara.

»Gospodo, mislim, da ste se prevarili, — ja sam Claude Boast, carski slovničar!«

»Dă, upravo tako,« odgovori kratko zapovjednik i pruži službenu zapovijed: »slovničara Boasta zatvoriti!«

U zatvorenim kolima prevezoše iznenađenog učenjaka u zatvor Vincennes. Tamo je predan političkom odjeljenju. Uzalud je dokazivao, da je nevin, zatvoriše ga u sobu s rešetkom na prozoru rekavši jednostavno, da ugrožava javnu sigurnost.

Tri mjeseca je jadni Claude Boast mozgao o tome, kako je mogao ugroziti javnu sigurnost on, siromah, koji se bavio samo proučavanjem riječi od A do Z! Ta njegova su djela odobrena od svih cenzura.

Za sve je vrijeme pisao pisma svima, koji su ga poznavali, a mogli bi se zauzeti za njega. Sva su pisma svršavala sa: »Nisam ništa učinio! Neka mi kažu, šta li sam to učinio, pa ću se opravdati.«

Jedno nesretnikovo pismo dođe i u ruke sveučilišnom rektoru Fontanu, koji ga je poznavao i cijenio. On nije mogao da vjeruje u krivnju tog čovjeka, koji je cijeli svoj život posvetio leksikografskom radu.

Fontane ode Napoleonu i razloži mu tako cijelu stvar. Car je bio dobre volje, nasmija se kod čitanja Boastova pisma, složi se s mišljenjem Fontaneovim o nedužnosti učenjaka i zovnu otrantskog vojvodu Fušea. Ni Fuše nije znao uzrok zatvaranja učenjaka. Čak se i začudio i izjavio, da o cijeloj stvari nema ni pojma, iako je ministar policije. Misli, da je nalog o zatvoru potpisao ne gledajući ga. On pozva prefekta, koji također izjavi, da ništa o tome ne zna. Prefekt pozva na odgovornost odjelnog predstojnika, a taj napade na šefa svoga ureda. Tek iza tri dana nervoznog traženja i prekapanja po aktima nađe zlokobni nalog za uhapšenje.

Nađeni nalog poslaše u Tiberije, gdje se odmah vidilo iz spisa, da je učenjak optužen radi uvrede veličanstva. Učenjaka je tužio jedan cenzor, da je Bonaparta nazvao spoliateur, što znači razbojnik, pljačkaš.

»Treba pitati samoga Boasta,« reče Napoleon, »ja držim da on nije kriv. U rječniku to sigurno ima drugo značenje.«

Slijedeći dan dovedoše učenjaka u kabinet otrantskog vojvode, gdje je uz Fušea bio i Fontane, sveučilišni rektor. »Gospodine,« reče ozbiljno Fuše, »vi ste optuženi radi atentata na Njegovo carsko Veličanstvo!«

»Ja — i atentat! To valjda ni vi ne vjerujete. Atentat dolazi od tentare — ad ili contra — aliquem. Pitajte gospodina rektora — ja previše dobro znadem značenje i korijen te riječi a da...«

»Hm, dă, dă,« reče Fontane, »ali pročitajte optužbu,« i pruži Boastu papir.

Boast preleti papir. »No!« povika Fuše, kad je vidio posve mirno lice učenjakovo.

»Zar ništa više?« upita Boast.

»Kako, zar to nije dosta? Ja se u vašem interesu nadam, da je po srijedi neka zabuna!«

»Nasuprot — prava je to istina.«

»Istina!«

»Htio sam samo reći, da Bonaparte isto onako, kao što znade mačem baratati, znade i riječi stvarati.«

»Gospodine, svršite već jednom s tim besramnim ruganjem. Razjasnite!« povika Fuše.

»Ništa nije lakše.« Boast zgrabi primjerak rječnika, što je ležao na stolu i potraži riječ, radi koje je okrivljen. On pokaza obojici naštampano crno na bijelome: »Spoliateur — Bonaparte.«

»Pa šta vas je zaboga dovelo do te drzovitosti?« povika u isti mah Fuše i Fontane.

»Kakva drzovitost! To je povijest jezika! Ja sam iza riječi spoliateur metnuo ime Njegova Veličanstva. I to stoga, jer je tadanji general Bonaparte prvi tu riječ rekao sa govornice, pa je prema tome on njezin tvorac. On ju je napravio, ma da je prije dugo uzalud tražen taj izraz.«

Fuše i Fontane stajali su nijemi i iznenađeni. Boasta su odmah pustili iz zatvora.

Moderna antika

Godine 1934. iskopali su u Etratu, seocu kod Saint-Etiennea, jednu Veneru. Vještaci, među njima jedan član Akademije za istraživanje starih natpisa, umjetnina i književnosti, izjavili su, da ne može biti sumnje o antiknom porijeklu te umjetnine. Kasnije je ustvrdio kipar François Cremonese, inače Talijan, da je kip njegov i da ga je on načinio nadahnut starom umjetnošću.

Ovaj slučaj nalik je starijoj zgodi sa rimskom boginjom Florom, koju je Wilhelm Bode nabavio za muzej cara Friderika, kao da je od pravoga Leonarda da Vinci, pa se kasnije javio pravi počinitelj te mistifikacije. Inače ta mistifikacija nije osobito zanimljiva, jer je načinjena tako, kao da je njen počinitelj od riječi do riječi kopirao Mark-Twainovu humoresku o »Kapitolskoj Veneri«, koja je potpuno sličnim načinom bila »otkrivena« na Kapitolu rimskom i njenu autoru donijela slavu, narudžbe, novac i brak s ljubljenom djevojkom.

A. Š.

Prvak među hrvatskim dirigentima

Napisao Dr Josip Andrić

U glazbenom životu stvaralački je faktor skladatelj, koji stvara umjetnička glazbena djela. A publika je umjetnički konzument, ona prima slušanjem glazbe ono, što je skladatelj stvorio. Između skladatelja i njegova djela te publike stoji glazbenik izvađač, koji svojim umjetničkim djelovanjem posreduje, da glazbeno djelo bude oživotvoreno i da publici bude omogućen k njemu pristup. Među tim glazbenicima izvađačima zauzimaju posebnu ulogu virtuozi i dirigenti: i virtuoz i dirigent unose u izvođenje glazbenog djela mnogo svog vlastitog stvaralačkog elementa te postaju sustvaraoci takvoga djela.

Kada nam je tako posve jasna uloga dirigenta u glazbenom životu, onda ćemo odmah razumjeti, zašto su dirigenti tako istaknuti i toliko cijenjeni na koncertnom podiju ili kod opernih izvedaba u kazalištima. Tu dirigent nastupa kao glazbeni vladar, kojemu podliježu i svi glazbenici izvađači i publika, a bome i samo je skladateljevo djelo tu ovisno o dirigentu.

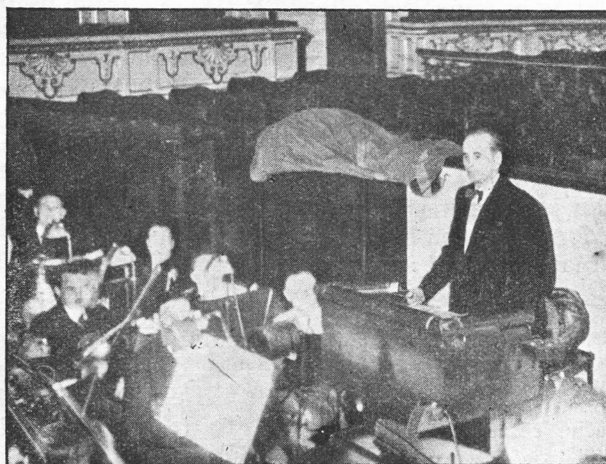
I za našu je hrvatsku glazbenu kulturu dakle vrlo važno pitanje naših hrvatskih dirigenata. Bez dobrih, prvorazredno dobrih hrvatskih dirigenata nemoguć je pravi razvoj hrvatske glazbe. A mi, hvala Bogu, imademo dobrih dirigenata, iako im je broj vrlo malen. To više moramo cijeniti one, koje imademo. A baš tu je naš nedostatak, jer ih dovoljno ne cijenimo Živ je tome primjer prvak među dosadašnjim hrvatskim dirigentima Fridrik Rukavina, koji je bio neizmjerno zaslužan za razvoj hrvatske glazbe, kad je ona za svjetskog rata i poslije svjetskog rata stupila u novo razdoblje svog razvoja. Njega smo već desetak godina odnemarili i zaboravili, te je morao u stranom svijetu tražiti što mu je u domovini uskraćeno.

RUKAVINA I SLOVACKI MINISTAR SIVAK
Prigodom audijencije u travnju ove godine

RUKAVINA I GOSPOĐA SLOVAČKOG MINISTRA ČERNAKA,
koja se veoma zauzela za ostvarenje Rukavinina gostovanja u Bratislavi

RUKAVINA DIRIGIRA U BRATISLAVSKOJ OPERI
Sve tri slike foto P. Bruno Adamčik

Fridrik Rukavina nastupio je u zagrebačkom hrvatskom kazalištu prvi put prije svjetskog rata te odmah postigao silan uspjeh. Njegovo je prvotno područje romanska glazba, ali on je svoje djelovanje prenio i na hrvatsku glazbu te slavensku glazbu uopće. On je prvi izveo prvo Širolino operno djelo »Stanac«. On je prvi donio na površinu cijeli niz opernih i koncertnih djela današnjih hrvatskih skladatelja u doba, kad su se oni tek pojavljivali. Uz svoje dirigentsko djelovanje u kazalištu (neko je vrijeme bio i ravnatelj opere) razvio je djelovanje i na polju simfonijskih koncerata osnovavši prvi zagrebački simfonijski orkestar te je još za svjetskog rata uveo prve stalne simfonijske koncerte (»Odeon«). Uopće je njegovo dirigentsko djelovanje odavalo velik elan, velik razmah i polet, pa je odatle hrvatskoj glazbi bilo velikog uspjeha.

Izakako je Rukavina sada 10 godina proboravio u Češkoj, vratio se kući. Pred 6 tjedana bio je pozvan u Slovačku na gostovanje u bratislavskoj operi, te imao ondje veličanstvene uspjehe. Kao hrvatski umjetnik bio je od cijele slovačke javnosti i od najviših krugova primljen s golemim simpatijama. Sam ministar prosvjete Sivak bio je na operama, koje je Rukavina dirigirao. A gospođa bivšeg ministra Matuša Černaka, koji nam je prvi i obećao, da će biti Rukavina pozvan na gostovanje u Bratislavu, veoma se zauzela, da je do tog došlo i da je tako divno prošlo.

Sad je Rukavina opet nastupio i u Zagrebu, najprije na jednom simfonijskom koncertu (5. lipnja), a zatim će i u operi. Tomu se vrlo radujemo, pa držimo, da je cijela hrvatska javnost dužna taj povratak ovog velikog našeg dirigenta pozdraviti i svojski poduprijeti.

VJEČNA ZARUČNICA

NAPISALA JAGODA TRUHELKA

(Nastavak)

Takva pira varoš još nije vidjela. Lulićka ne pita, kako će se ta hvala i slava doimati rođenoga djeteta. Dok ju jednom Andrija, deseći se tu, ne uzme za oba lakta pa je — ne baš nježno — izgura na vrata u kuhinju, da bi se stišao taj zanos za tuđu sreću, a na očigled tužnog djeteta, koje gleda već smrti u obraz. I nije mu čak ni zamjerila grubost njegovu. Ta hvala Bogu, kad ga imaju. Šta bi ona bez njega, kad su joj i dvije ruke premalo za toliki posao otkad Maričine planduju.

Posljednje se riječi utopile u naglo nabujalom plaču i leleku, kao da je već u kući mrtvac i u odlučnom karanju Andrijinu, neka zaboga poštedi kćer i već jednom zašuti.

»Pusti, dragi kumandrija,« zašaptala bi tada Marica, »šta će sirota mati? Ona ne umije drugačije. Ipak me voli i teško joj je. A samo ti znaš, što meni treba. Ne pitaš i sve znaš.«

Da, on je znao sve, i pokorio se svemu, a da ga nikada nije više ostavljao dobri njegov osjećaj, da je on tu prijeko potreban i da je zbog toga sretan i ponosan. Taj se osjećaj predobri nije smanjivao ni kad je trebao vazda iznova da prolazi kroz svakojake kušnje.

»Molim te, dragi Andrija, izvadi mi der iz one donje ladice onu plavu knjižicu.«

Koliko li ju je puta već vadio. Bila je to jedna od onih pjesmarica »pismarica«, u grubi modri papir ušivenih, na prostoj hartiji ispisanih, kakove su u ono vrijeme pismenije djevojke sebi same sastavile zapisujući pjesme i stihove, što su ih pobrale što po čuvenju, što čitale, ili im ih tko drugi zapisivao, brat ili đak iz susjedstva. Andrija nije sudjelovao u tom bilježenju pjesničkih proizvoda, jer je Maričina zbirka potjecala iz onih godina, kad je on bio daleko od rodnog mjesta, a to mu je sada svaki put — hoćeš nećeš — bilo vrlo nemilo, što je tako za toliko godina bio ko isključen iz Maričina života. I sada morao ih je čitati redom na glas i polako, po koju i po više puta, a Marica nekad šaptom pjevucala, pjevucala, Bogo moj, ko bolesno ptiče, da se Andriji od smilovanja sve kidalo i stezalo srce. Srećom to čitanje ne bi potrajalo dugo; brzo se bolesnica umori, pa onda samo mahne rukom, da je dosta. Onda on poslušno prestane i spremi knjižicu.

Jednom opet tako, već pri kraju čitanja — a stigli su prvi put gotovo do svršetka, ona će tiše nego obično i kao oklijevajući i zatežući, neka rasklopi ponovo bilježnicu i neka pročita onu sasvim na posljednjoj stranici.

Dobro, pročitat će i ovu. Malo nešto polaganije, jer je rukopis bio drugojačiji od ostalih i sve berući slog po slog sastavi se evo ova, koju dosada još nije poznao:

»Blago, blago, ah onome...« pa sve do svršetka, gdje su stajale još i ove riječi, i on ih je sabrao kao i one prvašnje:

»Sjetite se, kadgod uščitate ove stihove, vašeg do groba vam vjernog Mirka...«

Kada je svršio, nije smio da digne pogled spram Marice. Nije smio — ni rad sebe i onoga, što se u njemu ponovo htjelo da buni, a ni zbog Marice. A kad se ipak odvaži i pogleda djevojki u lice, a tamo se niz bijele obraze kotrljale dvije debele suze.

Tako prolazili dani, vrućina rasla i svako veče bivala jača. Došli časovi, kad se bolesnica glavom bacala amo-tamo, pa ni hladna ruka Andrijina nije trajno mogla da zaustavi bol i muku. Onda je počelo buncanje. Da li i on vidi ta lica? Stvore se sjajni kolobari a u kolobarima lica svakojaka: dječija, ženska, muška, nekad lijepa i mlada, nekad strašna i nakazna. A onda Marica vrisne od muke. Što samo od nje traže? Ona ih ne će da vidi. Šta će joj? Sva su joj tuđa, nikada ih nije vidjela u životu. Mrska su joj. Ona samo traži između te gomile ljudskih obličja, traži jedno jedino, samo jedno da ga ugleda! Onda od muke zastenje, lice pocrveni od napora i vatre, po čelu se kupi znoj.

»Andrija, pomozi; samo jednom da ga još vidim,« zajeca, zastenje i glavom ruje po jastucima, da joj se kosa rasplela i po pokrivaču rasula, dugačka i sjajno crna kao noć, da se iz nje vidjelo lice, ogrezlo u vatri groznice i muke. O što je bilo lijepo i takovo! I da to Andrija smije da gleda, kako ga nikada i nitko nije gledao u zdravlju, to mu se činilo kao nezaslužen dar i milost, na kojoj se zahvaljuje samo tugom i suzama.

I onda naoči tolike bijede i boli bespomoćno meće ruku na usijano čelo, tare znoj i šapće umirljive riječi. Na to bi za čas popustila napetost na licu bolesnice, kapci se pomalo još trzajući smire, a od vrućine izgorele usnice šapuću brzo:

»Sada, o sada će... još se ne vidi dobro, ali ide, izdaleka, u magli, još malo, bliže, o bliže, da bolje vidim...«

Crte se na licu ponovo nategnu, crvene se kao vatra, a srce kuca bijesno, vidi se kako igra žila pod vratom.

»Još bliže,« zaintači sve žešće, »blaže, ah evo ga, sad će doći...« A onda kao gromom ošinuta zavrišti i dižući naglo glavu iz jastuka ispruži ruke i širom raskolačenih očiju zagleda se u prazno.

»Otišao, nema ga više! Prošao, sve je prazno. Nikad više,« zajaukne, i spusti se glavom u jastuke sva ogrezla u suzama.

Andrija se potresen pitao, šta da radi, kako da joj pomogne. Bio ga uhvatio strah, da ne be umrla.

Ogledavajući se po sobi kao tražeći pomoć zaustavi mu se pogled na zidu, gdje je visjela nova slika. Brzo je skine sa stijene, prinese je Marici pred lice i rekne joj u uho:

»Marice, evo tebi ovo lice, sveto je, pogledaj kako je lijepo i dobro, ono će tebi pomoći.«

Marici zatrepte kapci kao krila u ranjena leptira, zatrepte, ali istom na ponovni glas Andrijin teško se i s naporom dignu i pogled joj zastane na slici. Najprije kao da nije ništa primijetila. Ali kako je Andrija ponovo progovorio, ona dođe pomalo k svijesti, natega u licu popusti, u očima gasila se divlja vrućina bolesti i pošto duboko uzdahne, nagne glavu, zaklopi oči i — zaspi.

Međutim je bolest i dalje kolebala, to na bolje, to na gore, nekad bi Marica čak izjavila, da joj je sasvim dobro i neočekivano se uspravi pa da će ustati. Ta toliki je posao još čeka, mnogo je zanemarila, mati će karati... I bi ustala, ali joj ne daju, bilo mati, bilo tko drugi, pa se onda hoćeš ne ćeš s uzdahom opet vrati glavom na jastuke. No ipak jednom, dva puta, našavši se časom sama, u istinu ustade i u bijeloj suknji i rekli, u kojoj je ležala, uputi se srljajući k staljki pa da će šiti rukavicu. No izdade je snaga i na po puta nađoše je na zemlji ležeći malone bez svijesti.

»Šta to radiš, da od Boga nađeš?« uzvikne se mati.

»Imam još toliko da posvršavam!«

Drugi je put nađu pred nevjestičkim sandukom u klupko zgurenu, kako se uspreže, da digne kapak. Na materino karanje ona propišti, da je htjela samo da vidi, je li sve u redu... Trebalo bi koprenu malo prozračiti, haljinu izglačati...

Onda ona jednom zapita, gdje su djeca iz komšiluka i zašto ne dolaze da im priča. Eh, ne dolaze, jer je Marica bolesna, pa ne smiju da joj smetaju. A bi ona već došla, da ih zovu. Poredala se pred krevetom i gledaju začuđenim i preplašenim očima u Maricu, a to kao da i nije ista ona Marica, nekako je čudna i neobična; nema više priča, nema pjesama, nema šale i smijeha, pa šta ćeš i tu? I kako se došlo, tako opet jedno po jedno otišlo sa tjeskobnim osjećajima u mladim dušama o onom kobnom, nepoznatom i stravičnom: umrijet će!

Jedne nedjelje našle se ponovo bake iz susjedstva. Pred dan dva srela se jedna s Lulićkom na putu u varoš i kad je Lulićka na pitanje, kako je Marica, udrila u jauk, ražali se ženi, isprića svoj susretaj drugima i sve odluče, treba oblaziti bolesnicu, ta dužnost je kršćanska, i bez obzira na kumandriju i njegovo vladanje.

I po običaju raspričale se susjede i bake. Najprije u po glasa, a onda sve očitije. Imale su, naravno, i o čemu. Već sama bolesnica davala je dovoljno građe za razgovore. Jadne li djevojke! Lijepa i bijela leži kao svetica među čistim jastucima i u fino vezenoj rekli... (Baš je drži u redu, draga Kato; to sigurno trošiš nevjestičko ruho, za koga ćeš, ako ne za jedinicu; neka ga se barem još za života nanosi...) Onda redom prorešetali djevojke i snaše iz susjedstva i bližeg i daljeg — naročito udavače i zaručnice, jedva čekajući, da koja otpočne o senzaciji dana, kakova se ne pamti, otkad stoji naš stari grad i varoš!

... Da su se muškarci sami ubijali, toga je zar bilo, makar baš i u deset dvadeset godina po jedanput. Ali žensko, pa djevojka, i još iz jedne od prvih kuća, bogata, lijepa i mlada — to se još nije čulo! I koliko je to samoubojstvo — iz puške, žene moje, — iz male puške, pištolja! — samo po sebi nečuveno i strašno, još je gora sramota i grehota, što je učinjeno zbog grešne ljubavi spram tuđeg, oženjenog čovjeka. Ko da nije dosta mladića; mogla ih je imati na svakom prstu po nekoliko. Ali morao je biti upravo taj jedan jedini, što ima lijepu mladu ženu i dvoje zdrave dječice, da ih sve upropasti. Eto, kamo vodi raspuštenost današnje mladeži! Ne sluša starije, radi šta hoće, stid baca pod noge i sramoti ne samo rod i rodbinu nego čitavu varoš. I kad se već takova šta može dogoditi među gospodom, u što će se onda ugledati prostiji svijet? Nemaju vjere ni u Boga ni poštenja ni poštivanja među sobom.

I u tom tonu išlo je dalje, i to dalje, pričanje sve bujnije i sočnije. Da, baš i sam način, kako se dogodilo!

To je istom, da se pripovijeda! Čujmo, čujmo! Zar u fijakeru? Kako? Gdje? Kada? Da, baš u fijakeru. Na putu iz donje u gornju varoš.

»Ne, nego iz gornje u donju,« javi se sada glas iz pozadine, gdje je sjedila žena, koja donle začudo još nije bila progovorila, nije bila dospjela od drugih. »Da, iz gornje u donju. Znam ja najbolje. Pričao mi je sam Grga fijakerdžija (Jedini fijaker u donjoj varoši).«

»Čujmo, čujmo Rezu,« stisle žene glave u najvećoj napetosti i želji, da čuju, štono riječ — iz prve ruke.

(Nastavit će se.)

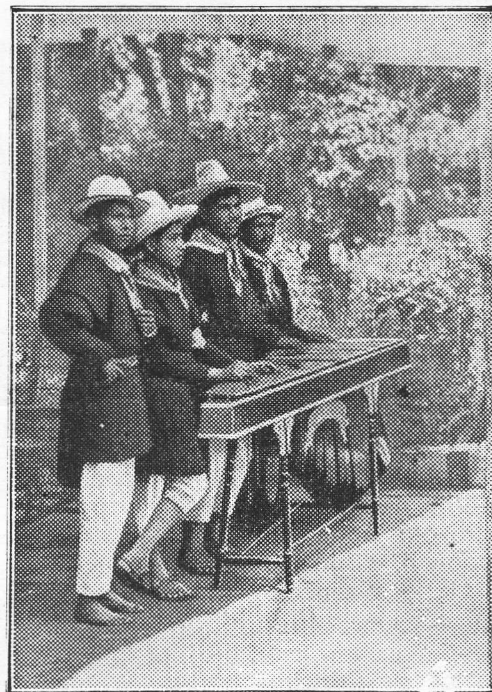
Iz života Indijanaca u Gvatemali

Napisao L. Putanec

Kraj Meksika u centralnoj Americi nalazi se zemlja Gvatemala. Usprkos prodiranja moderne tehnike i kulture, prometu automobila i eroplana, održala se u toj državi stara indijska kultura među čistim dijelom Indijanaca: Ta je kultura, svojina potomaka Maja, stara više stotina godina, i odhrvala se nasrtajima prodornih španjolskih osvajača.

Širom Meksika, Jukatana i prastarih gora prostrti su razni znakovi i ostaci te pradavne kulture, za koju se ne zna, kako je nastala i da li je imala ikakve veze s našom evropskom ili azijskom kulturom: to su razni veličanstveni hramovi, monoliti s krasnim kipovima i drugim kamenorezbarskim radovima. Ta kultura se širi daleko u teško pristupačnim džunglama Petén u Gvatemali i pokazuje svoje zadnje i veoma vrijedne tragove u Kiriguji, Gvatemali, Kopán-u i u Hondurasu. Pravi pojam o toj kulturi teško je predočiti, ali se znade, da je u davno doba površina grada Palenké bila veća od nekih četrdeset kvadratnih kilometara. Malo je tih ostataka istraženo: teška pristupačnost u gustu prašumu otežava rad na istraživanju i iskopinama. Mnogo je toga zaraslo i preko tih divnih ostataka ljudske misli i radinosti prostire se prašuma.

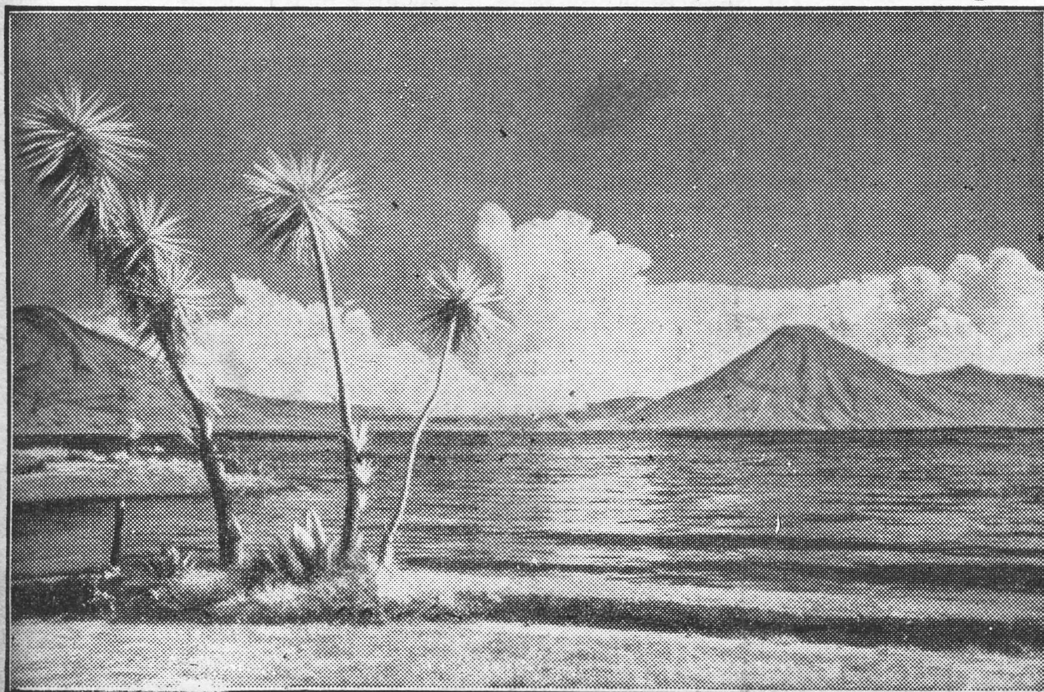
Potomci Maje povukli su se visoko u gore i tamo nastoje živjeti, daleko od španjolske kulture, u svojoj ljubavi k svemu, što je staro. Središte tih potomaka jest Čičikastenango, potpuno indijski okrug u Gvatemali. Indijanci žive raštrkano po gorama u visini od 1600 do 1800 metara, bave se stokom i rade na poljima. Cijelo indijansko pleme zove se Kviše. Dva dana sedmično dolaze oni na trg u Santo Tomas. Govore jednim jezikom i drže se strogo svojih običaja i zakona. Nose se ovako: muškarci kratke hlaće i bluzu iz crnoga sukna, oboje izvezeno starinskim ornamentima; astrolozi nose na hlaćama i na bluzi sunčev kolut; žene nose kratak crni kaput, crvenu kratku izvezenu bluzu, na glavi nose crvenu kapicu. S jedne i druge strane trga u S. Tomasu nalaze se crkve i kapelice. Kamene stube vode unutra. Na stubištu se nalazi jedan žrtveni oltar na povišenom mjestu. Tu Indijanac i danas još žrtvuje božici zemlje, dok unutra moli Majku Božju.

SVIRAČI KSILOFONA U GVATEMALI
Urođenici su taj instrumenat preuzeli od afričkih crnaca

Narod je primivši kršćanstvo zadržao mnogo starih običaja. Zanimljiv je običaj kod ukopa: mrtvac se donosi u S. Tomas i stavi na stubište pred crkvom. Najstariji čovjek uzme lijes na glavu i jako ga zavrti, da mrtvac izgubi smjer. Kada to učini, ne će se, kako oni vjeruju, duh mrtvaca više vraćati među lude.

Snimljen je cijeli film, koji prikazuje vrlo zanimljivi život toga starog naroda. Donosimo ovdje nekoliko slika iz tog Ufinog **filma.**

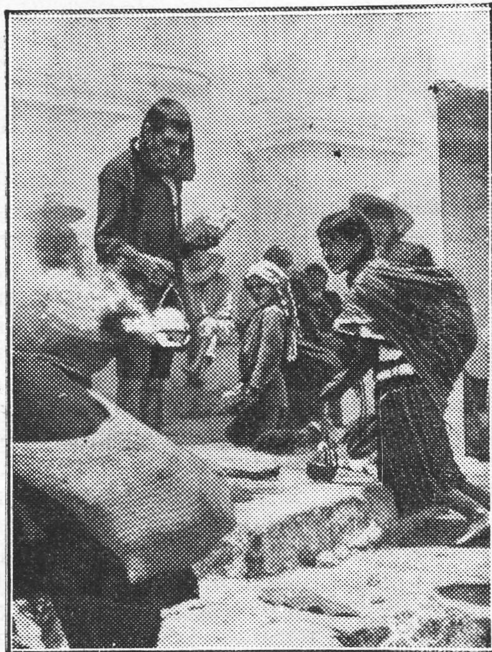
Lijevo:
VULKAN ATITLAN U GVATEMALI
Krasan pejsaž iz Ufinog filma o Gvatemali. Ta tropska republika, na privlaci između Sjeverne i Južne Amerike, obiluje visokim brdima, vulkanima, širokim vidicima, a urođenici su sačuvali svoje zanimljive stare običaje

U vlaku prema Trstu

Iz putne bilježnice

Napisao Mladen Bošnjak

Internacionalni vagon brzoga vlaka juri u zagrljaj tršćanske stanice. Putnici sviju mogućih narodnosti, vjera i jezika zašutjeli su, te malo pomalo prestaje žamor konvencionalnog razgovora, vođen svim izražajnim mogućnostima. Svi se guraju u hodniku oko prozora. Stiska je. Glava do glave, bez obzira, da li od znanca ili

INDIJANCI U GVATEMALI ŽRTVUJU BOŽICI ZEMLJE

od sasma nepoznate osobe slučajnog suputnika iz potpuno nepoznatoga kraja, gura se k prozoru, kao da će time uvući u se prizor, koji se pružio pred svima.

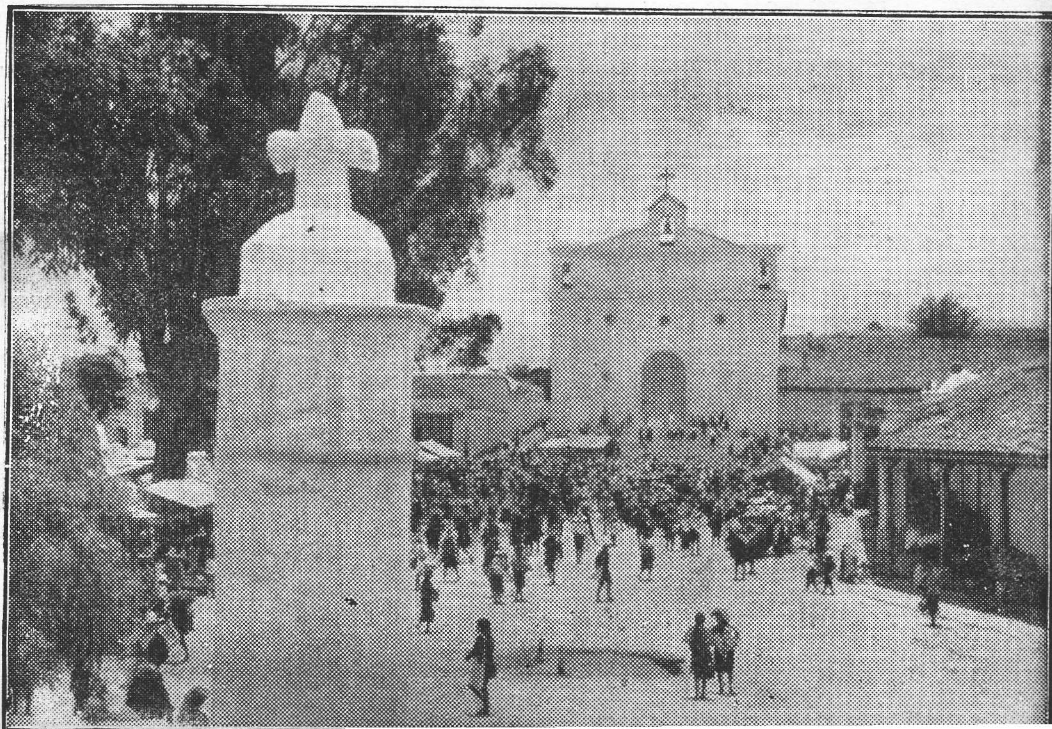
More!

Pružio se onaj veličanstveni pogled s uzvisine na glatku azurnu površinu, na kojoj se odražava u svim nijansama sjaj sunčanih zraka. Najveći gradovi izgledaju uz rub toga golemog vodenog prostora kao neznatni naslagani dječji oblici od kamena, a goleme parne grdosije tako su sićušne na čitavoj plohi, na kojoj kao da samo njihovo pomicanje ostavlja dug trag paranjem fine prevučene kožice na površini neke čudnovate mase.

Desno :

CRKVA U URCĐENIČKOM MJESTU ČIČIKASTENANGO

Urođenici su prešavši na kršćanstvo zadržali mnoge običaje, koji potječu od njihovih poganskih obreda. Na slici se vidi, kako oni na stubištu pred crkvom izvode neki običaj u čast božice zemlje. Inače su vrlo vjerni kršćani

Među putnicima započinje ponovo gibanje. Padaju usklici čuđenja i divljenja na svim jezicima. Ah! Divno; prekrasno!

Neki, koji već poznaju krajolik, daju stvarna tumačenja razaznajući pojedina mjesta i dijelove Trsta.

Miramare! — Luka! —Svjetionik!

Gledao sam zanesen pučinu našega Jadrana i vijugavu zapadnu obalu Istre, o koju su se razbijali nestašni valići. Rub te obale protezao se duboko u daljini i gubio se tamo na horizontu u magli, oblačićima i plavetnilu neba i mora. Bio sam zanesen i razdragan.

Htio sam kliktati onako, kako su to sigurno nekako uradili prvi Hrvati, kad su došli tom našem sinjem moru. No suzdržavao sam se i nisam se ničim odavao, već sam postrance promatrao ljepotu, koja se prostirala preda mnom, pjevajući u sebi svakoj kaplji tog najdražeg i najsvetijeg mora, jer njegova i najmanja kapljica sadrži česticu prolivene krvi slobode željnih gospodara i čuvara Jadrana.

No brzo se prenuh iz razmišljanja. Neka Rumunjka otvara vrata svoga kupeja. Nismo ni primijetili, da se je tkogod zadržavao u odjelima. Zaboravilo se. No nakon par trenutaka promatranja, ta ista Rumunjka zapita neodređeno putnike na njemačkom:

»Da li to sada dolazimo na Sredozemno More?«

Već su Francuzi, Englezi, Nijemci, a da o ostalim narodima ni ne govorim, znali, o kojem se barem moru radi. Svi su se već toliko upoznali s pravcem putovanja, ako i ne zbog ničeg drugog, to zbog putničkog zanimanja i znatiželje, te je tolika neupućenost iznenadila sve prisutne. Bilo je to previše i za Nijemce, Francuze, Talijane, Engleze, pa čak i za Amerikance.

Dosad sam mislio, da geografija postoji za sve male narode, no izgleda, da ona postoji samo za Hrvate, jer prema svemu dosad stečenom iskustvu Hrvati su ipak najbolji geografi na na svijetu.

CRNI DVORAC

FRANCUSKI NAPISALA M. DELLY — PREVODI ZLATA L. P.

(Nastavak)

Opazio je, kako se netko miče kroz kišu i ide ravno prema njegovoj kućici. Stanislav ustane i približi se prozoru te usklikne:

»Ipak! To je stric!«

Otvori vrata i poleti napolje i ne pazeći na kišu.

»Vrati se, Stanislave! Nemoj kisnuti!« poviče došljak. I požurivši korake za čas se našao na pragu kućice, a odatle uđe u inžinjerovu radnu sobu.

»Kakvo je to nevrijeme!« promrsi starac i skine uz pomoć Stanislava svoj promočeni kaput.

»Ali zašto me niste obavijestili o svome povratku? Bio bih došao pred vas s kakvom kočijom!«

»Ne, to mi nije bilo moguće! A odmah ćeš čuti, zašto!« odvrati starac. »Ima li šta nova?«

»Ima! Ima novosti i vruće sam želio da vas vidim pa da vam ih mogu reći...«

»Šta se dogodilo?« upita starac nestrpljivo.

»Radi se o vjenčanju... No prije svega morali biste se preobući, jer ste posve mokri, siromašni striče!«

»Zasad ostavimo to! Radije mi pričaj... A i ja tebi imam nešto da pričam...«

»Dozvolite barem, da vam pripravim kakvo toplo piće...«

»Rekao sam, da ne treba!... Dakle, ti hoćeš da se oženiš?«

»Jest, striče, i uvjeren sam, da će moj izbor naići na potpuno vaše odobravanje; jer ste i vi mogli procijeniti sav čar i sve rijetke vrline gospođice Natalije.«

Na starčevu licu nije se opazilo nikakvo iznenađenje, ali mu se na čelu napravila duboka brazda.

»To sam i mislio... No varaš se, ako misliš, da ću ja odobriti tu namjeru!«

»Žao vam je, striče? Možda se bojite teškog tereta, koji će pasti na mene zbog takvog braka? Budite mirni: ja sam dosta jak i tjelesno i duševno, da takav teret podnesem, kad bude uz mene moja draga Natalija. Ja nju toliko ljubim!«

»To sam i mislio — još kad smo bili u Pau-u. Pa si je na nesreću opet i ovdje našao!«

»Zašto na nesreću? Morate mi, striče, to razjasniti!«

»Da, sve ću ti kazati! Baš sam zbog toga i došao k tebi! Pripovijest je malko odulja... Počet ću najprije o sebi...«

Starac sjedne u naslonjač, koji mu je Stanislav ponudio, i pogleda mladića sa srdačnim i brižnim pogledom pa nastavi:

»Ja nemam u stvari nikakva prava da nosim ime Hadrijan Dugand, pod kojim me svi poznaju. Ja se zovem Martin Regent, a naša je obitelj bila uvijek u službi kod vojvoda od Saillesa. Bili smo nadglednici u njegovu dvorcu i ta je služba prelazila od oca na sina... Kad sam ja primio tu službu, postao sam čovjek od povjerenja kod vojvode Rinalda. Vojvoda Rinaldo imao je jednog jedinog sina — Gerarda, kojega je odgajao zajedno sa svojim bratićem Rinaldom Vaulan. Iako sam bio stariji od te djece, oni su se rado družili sa mnom u igrama, a kasnije su me vodili sa sobom u lov. Obojica su bili dobri i iskreni, a ja sam ih cijenio i ljubio.

Kasnije se mladi gazda oženio, a malo zatim njegov se otac — za vrijeme nekog svoga putovanja — oženio nekom udovicom Holanđankom, koja je imala jednu kćerku udatu na Javi. Skoro u to isto vrijeme mladi gospodin Rinaldo Vaulan posvadio se sa starim vojvodom zbog svoga vjenčanja. Vjenčao se naime s gospođicom Erques, a to nije bilo po volji vojvode od Saillesa. Gospodin Gerardo kušao je, da udobrovolji starog vojvodu, ali nije uspio, jer je tu umiješala svoje prste ona Holanđanka. Ja sam zbog te svađe mnogo trpio, ali sam uvijek ostao u dopisivanju s gospodinom Vaulan.

Poprilici šest mjeseci iza vjenčanja vojvode Rinalda — došla je u dvorac Saillesa kćerka njegove druge žene, barunica van Hottem. Ona je već tada bila udovica i bez sredstava, pa je došla moliti privremeno gostoprimstvo kod staroga vojvode, no na koncu je ostala trajno u dvorcu. Otada je siromašni starac postao žrtva tih dviju žena. Ne možeš ni pojmiti, kakvu su paklensku vještinu i spretnost one pokazale! Ne znam, zašto — no ja odmah u početku nisam imao u njih povjerenja, a moje su bojazni neprestano rasle.

Gospodin Gerardo sa svojom gospođom živio je obično u Parizu, a dolazio je samo da ljeto provede u dvorcu Saillesa. I baš za jednog takvog odmora konj ga je bacio u provaliju, iz koje su ga izvukli na smrt ranjenog. Malo zatim njegov stariji dječak — dijete od tri godine — padne s prozora u vrt i na mjestu ostane mrtav. Nesretna majka nije mogla preživjeti takvu nesreću i malo kasnije umre...

Jesu li Holanđanka i njezina kćerka možda već počele nagađati sumnje, koje su se u meni budile? Je li možda njihova djevojka sa Jave, koja je bila osoba povjerenja barunice van Hottem i pravi đavao u ljudskoj spodobi, opazila, da sam ja počeo baš na nju posebno paziti? Ne znam. Činjenica je, da su odtada i gospodarice i ta djevojka sa Jave nastojale na sve načine, kako bi me omrazile pred starim vojvodom.

Jedan žalosni slučaj pomogao im je da izvrše svoju nakanu. Baš jedne noći, kad sam ja bio odsutan i kad sam pošao u Saint-Pierre da posjetim svoju majku, dogodio se u blizini dvorca

zločin popraćen krađom. Kad sam se vraćao u dvorac, vidjeli su me ljudi iz sela..., a zločin i krađa dogodili su se baš pet, šest minuta poslije toga.

Vlasti su me zatvorile, iako sam bio nevin... Netko je bacio sumnju na mene i bio sam izveden pred sud. Ustao je proti meni i vojvoda od Saillesa zbog nevlasnog prisvojenja tuđe imovine, a ja se nisam mogao braniti, jer sam dosta na svoju nesreću baš u to vrijeme vrlo loše vodio knjige, koje sam kao upravitelj dvorca morao voditi... Vrlo sam dobro znao, odakle sve to dolazi, tko me optužuje i tko je gurnuo starog vojvodu proti meni. Bio sam bijesan i tada sam javno optužio Holanđanku i njezinu kćerku zbog smrti gospodina Gerarda i zbog smrti njegova starijeg sina.

To je proizvelo neobičan dojam na suce. Hohanđanka i njezina kćerka — barunica van Hottem bile su prividno vrlo pobožne, uvijek su bile pripravne da pomognu svaku plemenitu akciju te su do zvijezda uzdizale kuću vojvode Rinalda... Pa kako bi tko i mogao u njih posumnjati nešto tako grozna! Tako mi nitko nije htio vjerovati... I bio sam na koncu konca doživotno osuđen na prisilan rad.

One iste večeri, kad sam bio osuđen, uspjelo mi je umaći iz zatvora... Razboritost mi je nalagala, da zauvijek ostavim ovaj kraj. No ja sam ipak ostao i živio sam skrivajući se po šumama i po provalijama. Noću mi je moja starica majka nosila hranu na stalno i određeno mjesto.

A zašto sam to učinio? Evo zašto: htio sam da nađem dokaze protiv zločinstvu onih dviju žena. Htio sam te dokaze imati u rukama, pa s njima nastupiti.

Prošle su tako dvije godine... Zbog upale pluća umre tada i drugi sin Gerarda Mornelles. Vojvoda od Saillesa nije imao drugih nasljednika, nego još jedino sina Rinalda Vaulan.

Kad sam od svoje majke doznao, da će taj dječak sa svojom majkom doći stanovati u dvorac Saillesa, rekao sam u sebi: Evo zadnje žrtve! A onda će barunica van Hottem biti sigurna, da će sve imanje vojvode od Saillesa pripasti njezinom sinu...

Holanđanka je tada već bila mrtva, a u dvorcu se nalazila sama barunica van Hottem sa svojim sinom Petrom i s djevojkom sa Jave — Akelmom. No te su obje žene bile najokrutnije zločinke!

Otkad me je vojvoda Rinaldo optužio pred sucima, gajio sam prema njemu divlju mržnju. Ali začudo — ona slijepa i potpuna predanost i poštovanje prema svima iz obitelji Sailles još se i povećala. To je nekakva hereditarnost u mojoj obitelji... I ta odanost prema kući Saillesa još me snažnije tjerala, da se osvetim onim dvjema okrutnim ženama te da razotkrijem njihova zlodjela. I eto, baš sam zbog toga neprestano bdio nad gospođom Vaulan i njezinim sinom, kad su došli u Crni Dvorac.

Kroz dugo sam vremena tražio izlaz iz podzemnih prostorija, koji je nekada sigurno postajao. O toj tajni podzemnih hodnika i njihova izlaza nije se ništa znalo već puna tri vijeka; otkako je naime veliki požar uništio dobar dio obiteljskog arhiva... Pukim sam slučajem otkrio izlaze iz podzemlja i na svoju veliku radost pronašao, da se iz njega može kroz troja tajna vrata doći u sve dijelove dvorca. Na taj sam način mogao ući u dvorac, kadgod sam htio. A kako sam poznavao sva skrovišta u dvorcu, mogao sam vrlo lako uhađati ono, što me je zanimalo.

No one su žene bile neizrecivo lukave! S paklenskom dvoličnošću bunili su služinčad proti siromašnoj gospođi Vaulan, koja je bila tako blaga i tako dobra! Gospođa van Hottem nije žalila ni novaca ni darova te je na taj način obavezala ljude, da zatvore oči, kada to ustreba.

Oh, koliko sam noći proveo lutajući po dvorcu i tražeći tragove i bdijući nad onim plavokosim dječakom, koje me je toliko podsjećao na dragoga gospodina Rinalda Vaulan!

I jedne od tih noći opazio sam, da je prozor na sobi toga dječaka, koji je možda zbog hotimične nepažnje sa strane dvorkinje bolovao od upale pluća, bio otvoren od neke zločinačke ruke. Ledeni je zrak nemilosrdno šibao po njegovu slabašnom tijelu. Tada sam — jer su jedna od tajnih vrata vodila do sobe gospođe Vaulan — jakim zviždukom probudio tu dobru gospođu i iščezao. Dijete se doista još teže razboljelo, ali je ipak preboljelo.

Drugom sam zgodom našao u provaliji, do koje su vodili podzemni hodnici, jedan svileni rubac. Sa mnom je bio i moj pas, kojega sam jednom našao na putu kako crkava od gladi te ga s teškim trudom spasio... Moj pas je poletio k rupcu, ponjušio ga i odmah se odalečio s nevoljkim raspoloženjem. Malo zatim pograbila ga je neke vrsti klonulost— i uza sve moje brižno nastojanje uginuo je iste večeri. Uzeo sam taj rubac i dao ga jednom kuniću, neka ga dugo njuši, i kunić je skoro u isti čas uginuo... Više nisam sumnjao: netko je pokušao zločin s tim rupcem, koji je bio natopljen groznim otrovom, poznatim otrovom, poznatim možda jedinoj Akelmi.

Ona je mnogo kasnije na neobično prepreden način izvršila zločin kod ponora Sedam Jama... Na najopasnijem rubu ponora metnula je na bijeli snijeg krasne Božićne ruže. Ja sam to opazio, ali sam se prekasno sjetio njezine zle nakane; — sjetio sam se naime u onom času, kad je dječak zanesen za

cvijeće metnuo nogu na rub ponora. Dječak je pao u dubinu.. No na sreću zadržala ga je grana jednog stabla i ja sam mogao pomoći onesviještenom dječaku, koji je bio ranjen u glavu. Povezao sam mu ranu, pokrio sam ga s pokrivačem, koji sam uzeo u svom obližnjem skrovištu, i ostavio sam ga prije, nego što se osvijestio, jer sam začuo gore na rubu ponora glasove ljudi, koji su mu pritekli u pomoć... I toga je puta dječak izmakao smrti...

Ja sam počeo još više paziti, no bojao sam se od otrova, a ta se bojazan pretvarala u sigurnost, kad sam uvidio, da se uvelike pogoršava zdravlje majke i djeteta.

Ali na koji način da ih obavijestim? Kad bi one zločinke uvidjele, da se u to i najmanje sumnja, požurile bi se i u kratko vrijeme izvršile svoje zlodjelo.

Napokon, kad sam opazio sve to veće slabljenje i patnje gospođe Vaulan, odlučio sam se, da joj napišem kratko pisamce zbog obavještenja. To sam pisamce metnuo u njezine odaje te sam je zaklinjao, da ne kaže nikome niti riječi o onome, što sam joj pisao. Međutim nisam gubio s vida ni barunicu ni njezinu djevojku s Jave.

Jedne noći imao sam sreću te sam čuo prigušen razgovor tih dviju okrutnih žena. Djevojka s Jave bila je mišljenja, da im nastojanje ne uspijeva najbolje, te je preporučivala, da se podvostruči količina otrova. No gospođa je van Hottem bila razboritija te nije pristajala na njezin prijedlog. Ipak je dozvolila Akelmi, da malko poveća količinu...

»Ali jesi li posve sigurna, da ne će ostati nikakav trag?« pitala je.

»Presigurna sam! Jednom je moj otac usmrtio tako nekog trgovca, koji mu je bio neprijatelj. A kad je bila izvedena autopsija, nitko nije ništa zapazio,« odgovori Akelma.

Odmah sam uvidio, da treba brzo raditi i da se ne smije gubiti vrijeme, jer i najmanje zakašnjenje može značiti smrt za majku i za sina.

Ali šta da učinim? Tko bi vjerovao meni, koji sam bio izvan zakona?... Nije bio nego jedan izlaz: ugrabiti dijete, smjestiti ga na sigurno mjesto i razboritim načinom obavijestiti o tome njegovu majku.

Dugo sam čekao zgodnu priliku. Gospođa Vaulan i njezin sin neprestano su propadali... I napokon jedne noći mogao sam neopazice ugrabiti Gislana. Dječaka sam dobro zamotao, da prigušim njegovu viku, i umakao sam u podzemne prostorije noseći sa sobom svoje blago.

Vani su me čekala jedna kola, a uz njih jedan prijatelj, kojemu sam sve ispripovjedio i koji mi se zakleo na posvemašnju šutnju. Nigdje se nismo ni časak zaustavljali te smo iste noći stigli na neku daleku željezničku stanicu, gdje sam uzeo prvi vlak, koji je naišao. Dječaka, koji je drhtao od groznice i od straha, neprestano sam nosio na rukama...

Prešao sam čitavu Francusku, a onda sam se u Le Havru ukrcao na brod za Ameriku. Bio sam

se prerušio tako, da me nitko nije mogao prepoznati; a isto sam tako i Gislana prerušio. Njegove lijepe plave kose postale su crne, a njegova rumena put postala je tamnija. Jadni dječak bio je vrlo slab i nježan. Strah, koji je pretrpio i ubojito djelovanje otrova čini se, da su mu bili oduzeli svako pamćenje prošlih događaja...

Kad smo stigli u New-York, našao sam pismo od svoje majke, koja mi je javljala, da je gospođa Vaulan naglo umrla neposredno iza iščeznuća njezina sina... U početku sam osjetio veliku grižnju savjesti te sam si predbacivao, što je nisam prije o svemu obavijestio. No sve sam radio s najboljom nakanom; a bojao sam se, da bi ona možda i nehotice izdala ono, što sam ja bio nakanio poduzeti... Kasnije sam pomislio, da njezinu naglu smrt nije prouzročio nestanak djeteta, nego da je nastupila po okrutnoj volji onih dviju zločinačkih žena. Oh, da je jadna gospođa Vaulan htjela prije vjerovati mojim obavještenjima, bila bi davno prije pobjegla iz onog prokletog dvorca!

U New-Yorku sam imao prijatelja, kojemu sam mirne duše mogao povjeriti sve, što se zbilo. Taj se moj prijatelj zvao Hadrijan Dugand. On mi je pribavio jedno vrlo unosno namještenje, pa sam se tako mogao dovoljno i brinuti za dječaka, koji je još neprestano bio vrlo bolestan. Iza više mjeseci tjeskobe i nade nastupilo je naglo poboljšanje i dječak se počne oporavljati. No Gislanu Vaulan nikada se nije vratilo sjećanje na događaje iz njegovog prijašnjeg života.

Godinu dana iza mog dolaska u New-York umre Hadrijan Dugand i ostavi mi sve svoje građanske isprave kao i isprave nekog svog malog nećaka, koji je bio preminuo malo prije moga dolaska u taj kraj, a koji je po prilici imao iste godine kao i Gislan.

»Ovo bi ti moglo i poslužiti!« rekao mi je.

I doista, izvanredno mi je poslužilo... Preselio sam se u Filadelfiju i tamo sam za svakoga bio Hadrijan Dugand. Dječak je rastao, neprestano jačao i smatrao me je za svoga strica... Kroz to vrijeme umrla je moja majka, ali mi je nekoliko dana prije smrti pisala, da se vojvoda od Saillesa preselio u vječnost...

Zakleo sam se, da ću povratiti svome štićeniku njegov naslov i njegovo imanje te da ću raskrinkati zločince. No nije mi bilo ništa moguće učiniti bez očitih dokaza... Onaj prijatelj, koji mi je pomogao ugrabiti Gislana, zvao se Klaudije, te mi je neprestano javljao, šta se zbiva u dvorcu Saillesa. Doznao sam, da se pravi počinitelj zločina, zbog kojega sam ja bio osuđen, otkrio prije svoje smrti. (Nastavit će se.)

Bl. Nikola Tavilić kraj lipe Matije Gubca

Jedno od najpoznatijih i najsvjetljivih imena u hrvatskoj povijesti jest ime Matije Gubca, vođe seljačke bune iz god. 1573. Baš ovih dana izdaje Jeronimsko Društvo o njemu posebnu brošuru (po dinar), kako bi se poznavanje te značajne i velike pojave hrvatske seljačke prošlosti što većma raširilo u vjernom povijesnom svijetlu.

Mjesto, iz kojeg je Matija Gubec proveo svoj seljački pokret, jest Gornja Stubica, pa je to jedno od najpoznatijih mjesta u cijelom hrvatskom narodu. Usred tog mjesta je stara lipa, koju narod zove lipom Matije Gubca. Kraj te historijske lipe stoji župna crkva sv. Jurja, koja je pred podrug godine obnovljena i u kojoj su ovog proljeća o Jurjevu postavljeni novi islikani prozori s likovima Svetaca. Među njima se posebno ističe na jednom prozoru lik bl. Nikole Tavilića, hrvatskog jerusalemskog mučenika. Tako je eto najveći sveti Hrvat postavljen na štovanje u mjestu Matije Gubca, a to je događaj, koji treba posebno istaći. Štovanje vlastitih hrvatskih ugodnika Božjih danas prodire na sve strane, pa je i pravo, da to štovanje u prvom redu uvode najistaknutija hrvatska mjesta. A među tima je i Stubica.

U Stubici je prvi put lik bl. Nikole Tavilića postavljen na prozor. Isto tako na prozor dolazi sada i u Sarajevu u novoj crkvi sv. Josipa. A nema sumnje, da će se za tim primjerom povoditi i druge crkve, da i u tom obliku uzveličaju najvećeg Božjeg velikana svete Hrvatske.

Slika desno:
PROZORSKA SLIKA BL. NIKOLE TAVILIĆA U CRKVI U GOR. STUBICI
Izradio Ivan Marinković

ANKETA „OBITELJI"

U ZVANJU MAJKE USREDOTOČENA SU OSTALA ZVANJA ŽENE

Br. 22.

»Htjedoh sprovest život u tišini,
Ali, kada cilj bi na visini;
Poći morah iz visine milne
Kušat ovog svijeta varke silne!«

Još kao dijete ćutila sam naklonost prema redovničkom zvanju, ali sam poslije uvidjela, da to nije moje zvanje nego »majka, supruga i domaćica«.

Jednog sam dana u crkvi primijetila mladića, koji je današnji moj suprug. Gospodin mi je pokazao moje zvanje. Kad sam ga spoznala, bila sam spremna prema toj spoznaji osnovati katoličku — aktivnu obitelj, za koju sam zajedno sa svojim suprugom doprinijela velike žrtve. Preda mnom je počela iskrsavati slika supruge, a poziv majke je išao usporedo. Nada, da ću jednog sretnog dana postati majkom jednog, dvoje i više djece, majkom obitelji, suradnicom svojeg supruga u svim borbama za održanje čiste katoličke obitelji, da bude kao oaza u pustinji modernih nastranosti, napunila je moju dušu i ja sam bila spremna za žrtve.

Izakako smo godinu dana iza toga povezani pred oltarom, žrtve su odmah počele. Oboje smo imali pune ruke posla, da odbijemo sve napadanje uperene na naš mladi dom. Ali nakon 10 mjeseci sretnog braka došla je prva veća utjeha: dobili smo anđelka, zlatnu Mariju — Ivanku. Sada se tek preda mnom otvorilo potpuno moje polje rada. Istina ja sam uvijek samo domaćica i supruga siromašnog činovnika, ali dužnost prema njemu i djetetu upućuju me da budem u izvjesnom smislu riječi, činovnica, učiteljica, odgojiteljica, liječnica i t. d. Ne znam, koje žensko zvanje ne bih u svojoj obitelji morala i mogla primijeniti. Uvjerena sam, da bih n. pr. kao učiteljica bila posve predana tom zvanju, a ovako sam djelomično učiteljica, ali ipak ona, koja daje prve temelje. Tako je od reda sa svim ostalim zvanjima, koja bih eventualno vršila, kad ne bih bila supruga — majka. Križeve ja i moj suprug olakšavamo svakodnevnom Sv. Pričešću, osim kad smo u tome potpuno spriječeni.

Glavne poteškoće zadaje mi val modernizma i novovjekog poganstva. Kad bi u najužoj okolini našla bar nešto više istomišljenica, svakako bi se lakše borila, ali ovako sam imala više prilike za žrtve. *F. Fosin*

VELIČINA JE ŽENE U VRŠENJU DUŽNOSTI

Br. 23.

Kao supruga siromašnog obrtnika morala sam se u početku braka mnogo mučiti, da osiguramo budućnost. Bog nam je blagoslovio naš rad, a i naš brak: dobili smo lijepu kćerkicu.

Bila sam sretna! Nu ne za dugo, naša kćerka počela je pobolijevati i nakon dvije godine borbe za njezin život ona nas ostavi, umre. Kolika bol! život bez svrhe! Djece više nisam imala, što sada? Zašto živim?

Sjetih se svoje dužnosti. Imala sam oca, majku i majku svog supruga, koji je također počeo pobolijevati. Dakle, raditi za njih, učiniti im lijepu starost, olakšati tešku bolest: to mi je bila životna zadaća, koju sam savjesno ispunjavala. Da mi bude nešto i veselije, odgojila sam jednu rođakinju, koja mi danas, kad su svi moji pokojni, katkada ublaži samoću pohađajući me sa svojom dječicom.

Dakle u svom zvanju sam bila vrlo nesretna, jer nisam imala svoje djece i obitelji. Ali najviše me usrećuje, što sam mogla u životu svoje dužnosti kao žena i kćerka izvršiti. *M. S. M.*

Rješenje i nagrade iz br. 12

V o d o r a v n o: 3. Predobar, 6. Treviso, 7. Cetina, 8. Ljepilo, 9. Cabuna, 11. Navika, 13. Carina, 15. Parada, 17. Navara, 19. Gradna, 21. Lala, 22. Zorka, 24. Organ, 25. Vatikan. — O k o m i t o: 1. Lido, 2. Jetrenica. 3. Presoljena, 4. Barcelona, 5. Dinamika, 10. Bunari, 12. Vinara, 13. Carigrad, 14. Nana, 15. Para, 16. Dalila, 20. Nazor, 21. Lagan, 23. Kava, 24. Orkan, 26. Tisa.

Po 5 knjiga dobili su: N. Gradnić iz L., V. Parčić iz D. 2 knjige dobio je L. Kavčić iz T. Po 1 knjigu: M. Kačečnik iz S. I. Z., F. Klobučar iz S. I. Z., M. Bradić iz Č., N. Barščevski i A. Maričić iz Zgb., ss. sv. Vinka iz Siska, M. Fuchs iz S. V.

Rješenje i nagrade iz br. 13-14

O k o m i t o: 1. Ivo, 2. omara, 3. Ilona, 4. spi, 5. ava(n), 6. prozori, 8. stolari, 10. eno, 11. plastika, 12. D. I., 14. ta, 15. personal, 17. ral, 18. gas, 21. Ra, 22. tu, 25. Englez Irac, 26. Kraljevica, 31. Zdenka, 33. kramar, 34. udav, 36. Pour, 42. ah, 44. ta. — V o d o r a v n o: 2. ovi, 4. smola, 6. papa, 7. ovas, 9. Irena, 11. pod, 13. Ana, 14. top, 16. Alžir, 18. galeb, 19. A. O, 20. ar, 22. ta, 23. ar, 24. Sretan Uskrs, 27. Tin, 28. Rio (de Janeiro), 29. kal, 30. Lea, 31. za, 32. LK, 34. uz, 35. ep, 37. Verdi, 38. vazal, 39. ar, 40. IU, 41. kava, 43. crta, 45. ah, 46 ar.

Po 10 knjiga dobili su: P. Kraljević iz Z., M. Avaš iz K., L. Koliber iz K., M. Filipović iz U., K. Unger iz P., G. Rimar iz V., i I. Pervan iz A. Po jednu knjigu dobili su: Lj. Bućan iz M., Lj. Karajčev iz N. B., J. Kopun iz M., D. Zuber iz K., D. Margan iz S. D., F. Karlović i Lj. Perinić iz Zagreba, ž. ured, Martijanec, A. Korade iz S. P., Š. Segarić ij I., M. Dragičević iz T. B., Don P. Mihelin iz P., Š. Pavletić iz K., R. Milinović iz K., D. Saks iz N. I., M. Budalec iz B., M. Vučinić, A. Markovac, K. Puškarić, A. Lonić, I. Drapcyński i M. Markulin iz Zagreba.

Kućni savjeti

Ubijanje muha, mušica i komaraca. Cijeloga ih ljeta ima puno, pa još i u kasnu jesen nalazi se ta gamad u velikoj množini. Da ih se riješimo, postavit ćemo na prozor grančice rajčice ili orahovo lišće, jer to ih svojim mirisom tjera iz kuhinje ili sobe. Pa i naš buhač je izvrsno sredstvo proti toj gamadi. Ako dasku na prozoru pospemo na večer buhačem, onda ćemo ujutro naći puno mrtvih raznih nametnika. Ali i plava boja odbija tu gamad. Stoga je praktično kuhinju ili pokućstvo obojiti plavom bojom, pa ćemo opaziti, da se u toj kuhinji veoma malo nalazi te gamadi. I orah, posađen u blizini, također ih odbija.

Paprat ili divlji kesten mjesto sapuna. Osuši puno lišća od paprati, a zatim ga spali. Kad ohladi pepeo, onda ga pokupi i metni u kakvu posudu. Na nj pomalo sipaj vodu i miješaj sa štapom ili kuhačom. Od te guste smjese napravi grude, poput krupne jabuke. Zatim ih osuši na suncu. Kod pranja rublja upotrebi te grude mjesto sapuna, pa će ti rublje biti lijepo oprano; a imat će svjež i ugodan miris. Isto učini i s divljim kestenom. Oljušti ga, skuhaj, pa u toj vodi peri rublje. Skuhani kesten podaj blagu ili peradi kao hranu.

Čišćenje voćnih mrlja. Sa bijelog lanenog ili pamučnog platna uklanjaju se mrlje najbolje sumporom. Mrlja se pokvasi, pa se drži u zraku nad gorućim sumporom. Ako je mrlja svježa, ona onda poblijedi odmah; nu ako je starija, onda se mora opetovati taj postupak. Ili: uprljano mjesto nategni preko prazne čaše ili lonca, a zatim sipaj žlicom kipuću vodu preko mrlje, pa će je mahom nestati.

Čuvanje krzna od moljaca. Da preko ljeta sačuvamo krzno od moljaca, treba ga ponajprije oprezno isprašiti. Zatim ćemo ga temeljito nasuti duhanom i biberom. Napokon ćemo ga turiti u primjerenu papirnu kesu, a ovu ili potpuno zalijepiti, ili zatvoriti na koji mu drago način; ali tako, da u kesu ne može prodrijeti moljac. Napokon ćemo kesu s krznom spraviti u dobro zatvoren ormar. Mjesto papirne kese može se upotrebiti i platnena.

Kako se čiste mrlje od crnila. Na svježu mrlju crne tinte spusti se nekoliko kapi slatkog mlijeka, pa se odmah pokupi bugačicom ili vatom. Tako se radi sve dotle, doklegod ne bude mlijeko posve čisto. Onda se ispere sapunicom i otare čistom krpicom. Preveć stare mrlje teško je očistiti. **I. S.**

Kućno gospodarstvo

Priređivanje krastavaca za jelo. Dolazi im vrijeme, pa je potrebno da se i o njima koja rekne. Ima ljudi koji ne jedu krastavaca, jer se boje da ih ne zaboli želudac. Pa i mnoge majke iza jela brane djeci piti vodu od krastavaca iliti ugoraka, kako ih neki nazivlju. Tako se eto omalovažuju krastavci, ma da tome nijesu ni najmanje krivi. Koga od krastavčeve salate zaboli želudac, taj mora znati ili da mu ne valja želudac, ili da je salata napravljena pogrešno. Ono što vrijedi najviše u krastavcu, to je njegov sok. Sve je drugo teško probaviva celuloza, koja može donekle opteretiti želudac. Zato je neoprostiv grijeh ako krastavce izrežemo, posolimo, ocijedimo i bacimo sok; pa salati dodamo bibera, paprike, octa, ulja, ili vrhnja. Salata se od krastavaca mora praviti ovako: krastavci se izrežu na tanke pločtice, malo se posoli i pobiberi, te se mjesto octa doda limunov sok. Ulje je teško probavljivo, pa nije baš ni potrebno za taj posao. Bolje je i zdravije vrhnje, a ovog se može dodati puno. Čim se tako napravi salata, odmah se i jede. Seljaci najradije jedu oguljeni i posoljeni krastavac s kruhom. To je još najbolji način, a bez ikakve ine primjese ili dodatka. I kiseli su krastavci vrlo zdravo jelo, pa ih treba jesti što češće. Njihova je kiselina mliječna, zdrava; a osobito podesna za one, koji boluju na šećernoj bolesti ili kostobolji. Osim toga se krastavci još priređuju za hranu kao varivo.

Treba li živad vapna? Dakako da treba, i to više nego li drugi naši domaći četveronošci. Živad treba vapna za razvitak kostiju. Zatim za brži i bolji rast perja. Vapna treba živad još i za pravljenje jajetove ljuske. Živad, koja ne dobiva dosta vapna, slabije uspijeva. Ako u hrani nema vapna, ili ako ga ima premalo; onda koke iznesu po nekoje jaje bez ljuske. Nu tome mogu biti i drugi uzroci, kao upala jajinjaka ili preslaba hrana. I za probavu treba živad vapna, jer vapno veže preobilnu kiselinu i vodu u želucu, te im pomaže rastvarati hranu. Smetnje u probavi, a i proljev liječi se uspješno ako živadi dajemo prah od jajeve ljuske i to u mekoj hrani. Vapna dobiva živad također u zrnatoj hrani i posijama, jer u toj hrani ima dosta vapna i fosforne kiseline. Radi toga je veoma potrebno hraniti živad vapnom. Zato ćemo im ga davati ili kao prašinu od istučene kore jajeta, ili prah od samljevenih kostiju. Mekanoj ćemo hrani primiješati 2—3 grama tog praška dnevno na svaki komad živadi. **I. S.**

Automobilska bolest. Ako se dulje vozimo zatvorenim starim autom, često ćemo čuti, kako se neki suputnici tuže na glavobolju, vrtoglavicu, omamljenost i povraćanje. Te se poteškoće najviše javljaju kod žena i kod male djece, ali nađe se i dosta muškaraca, koji ne podnose dulju automobilsku vožnju. Kako je automobilska bolest vrlo slična morskoj bolesti, to se prije mislilo, da ta bolest nastaje uslijed ljuljanja i drndanja auta. Danas je međutim pokusima utvrđeno, da automobilsku bolest ne izaziva kretanje i ljuljanje auta, već opisane poteškoće nastaju uslijed otrovanja ugljičnim oksidom. Kod starih kola taj plin lako prodire u unutrašnjost, pa je u zatvorenim kolima u 1 m³ zraka nađeno 150 do 200 cm³ ugljičnog oksida. Udisanje takovog zraka dovodi do automobilske bolesti. Tu se zbiva isti proces kao kod glačanja rublja (peglanja), gdje se udiše mnogo plina C O, pa to dovodi do poznatih znakova otrovanja. Kod novih zatvorenih automobila kao i kod otvorenih kola (Kabrioleta), su pojave otrovanja ugljičnim oksidom sasvim neznatne.

Što misle bolesnici o vađenju tonzila? Danas je moderno, da se djeci vade tonzile, a odraslima slijepo crijevo. Neki njemački liječnik postavio je pitanje 150 bolesnika, kojima su prije kratkog vremena izvađene tonzile, kako se osjećaju poslije operacije. Prema izjavama bolesnika 50% ih je operacijom izliječeno od njihovih tegoba, 39% je poboljšano, a 11% nepromijenjeno. Svi operirani ističu, da poslije operacije jače naginju na prehlade, a to je liječnicima već davno poznato.

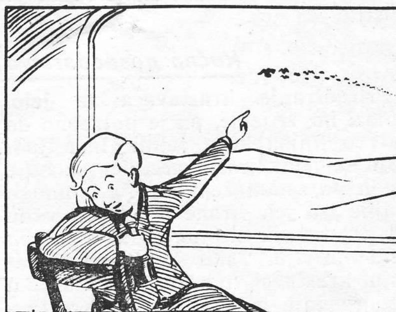
Domaći lijek protiv štucanja. Štucanje se dade odmah suzbiti kihanjem, zato je najbolje kod štucanja staviti malo duhanskog praška pod nos, da se izazove kihanje. Čim se čovjeku jako kihne, štucanje će prestati. **Dr I. K.**

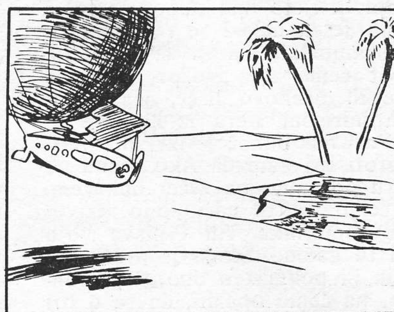
Je li maslac hranjiv? To je izvan svake dvojbe, jer je hranjivost maslaca dokazana nebrojeno puta. Nu nesamo da je hranjiv, nego je uz to i veoma tečan i mastan. Ali nije svaki maslac jednako mastan. Njegova masnoća stoji do masnoće mlijeka, iz kojeg je napravljen. Nadalje tu odlučuje vrsta krave i vrsta hrane, kojom krave hranimo. Maslac je najprobavljivija mast od svih drugih vrsta živinske masti. Toga radi mora se s njim začinjati hrana za one ljude, koji su slaba ili bolesna želuca. Ali ako maslac stoji duže vremena, a vrijeme je toplo, onda postane ranketljiv, biva, pokvari se. Masnoća se maslaca sastoji od raznih kiselina, koje se raspadnu i tim uzrokuju neugodan vonj i tek. Stoga je uživanje ranketljivog maslaca neugodno i nezdravo. Drugi je proizvod mlijeka sir, koji je također veoma hranjiv. Poboljšanjem našeg poljskoga gospodarstva poboljšavaju se i mliječni proizvodi. Za to treba što više hraniti se mlijekom, sirom i maslacem. **I. Sitarić.**

Mali Toma u balonu

Prema istoimenom romanu Mark Twaina *Slike i tekst od M. Fučića*

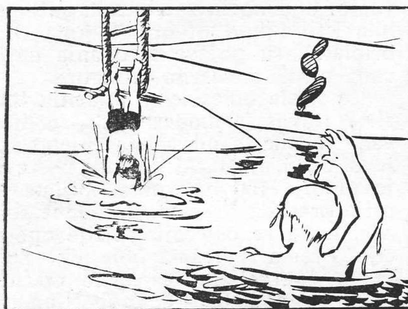

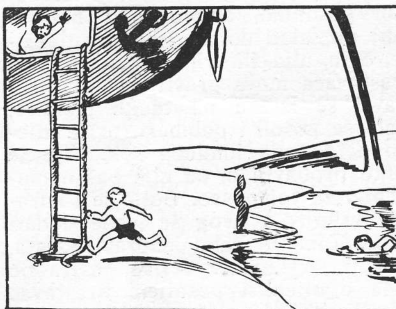

73. »Massa, ti ne praviš u ovi teški, žedni časi — vicevi. Kakvo sliko, prosim lepo, kad ja videl na svoji časni oki jezero. Bormeš nikakvi varkanji i zije — fanta. Nego to budeš prikazanje, to budeš sablast, o mili Bog! To prav za prav jedno jezero umrl i to se pojavil njegovo duh.« — »Jime, ti si tristopostotna budala.«

74. »Huck, gle one ptice, što brzo lete. Sigurno je da im se nekamo žuri. Možda na vodu... Ha! Sjajna misao! Letimo odmah za njima! Naprijed!«

75. Zaista, Toma je dobro predviđao. »Jezero, pravo jezero, hura! Spašeni smo!« »O, massa, ne govoriš. Meni strah grizi kost. To opet budeš duh ot jezero...«
Jim se više nije dao prevariti. Sva uveravanja bila su uzaludna.

76. »O-o-hop!« klikne veselo Tom i baci se u jezero. Za njegovim se primjerom povede i Huck. Za čas su obojica plivala po jezeru. »Hu, to budeš zaist-prav pravo jezero,« mrmljao je Jim.

77. »Hu-u-u, dečki-i! Moliš vas, kidaj brzı, vrlo brzi, gor! To lavi, silno grozni lavi dolazu. Bježiš, massa Tom! Letiš, drago-o Huck. Lavi-i-i...« I zbilja su na njih jurili lavovi.

78. Tom i Huck bacili su se u strahu na ljestvice, a nato Jim, sav smeten, potegne polugu za dizanje. Oko njih je sve zviždalo od silne brzine — letjeli su u vis kao taneta.

(Nastavit će se)

SVJETSKI DOGAĐAJI

1. svibnja. Objavljen zakon o obaveznoj vojnoj službi u Engleskoj.
2. De Valera izjavio, da Irci iz Sjeverne Irske (Ulstera) ne će u englesku vojsku.
4. Madžarska vlada poriče glasove, da je Njemačka uputila Madžarskoj ultimatum o protektoratu.
5. Ugovori o nenapadanju između Njemačke, Letonske i Estonske. — Poljska odgovorila negativno na njemački memorandum o Danzigu i Koridoru.
6. Sastanak vanjskih ministara Ciana i Ribbentropa.
8. Vojnički ugovor između Njemačke i Italije.
9. Španjolska istupila iz Društva Naroda.
10. Ministri nordijskih zemalja izjavili se za neutralnost o bilo kojem od blokova velikih evropskih sila.
11. Nije došlo do poljsko-sovjetskog sporazuma na sastanku u Varšavi. — Danska primila pakt o nenapadanju s Njemačkom.
12. Govor predsjednika francuske vlade Daladiera. Solidarnost s Engleskom, a simpatije sa SSSR.
13. Poljska protiv plebiscita u Danzigu. — Ugovor o pomoći između Britanije i Turske. Italija i Njemačka su time nezadovoljne.
14. Mussolini u svom govoru u Torinu izrazio želju za mirom.
15. Hitler obilazi utvrde na zapadnoj granici, t. zv. »Siegfriedovu liniju«.
16. Engleski suvereni stigli u Kanadu.
18. Sv. Otac Papa preuzeo u posjed Lateransku baziliku, koja mu je pripala na osnovu Lateranskog ugovora iz g. 1929.
19. Dan pobjede u Madridu. Veliki mimohod pobjedničkih četa.
20. Franco najavljujući obnovu domovine odbija svaki pritisak na suverenost Španjolske. — Mussolini izjavljuje u Aosti, da su svi, koje su štitile demokracije, doživjeli neuspjeh.
21. Nemiri u Danzigu. Poljska traži istragu.
22. Potpisan vojni savez Italije i Njemačke.
23. Vođa čeških fašista ulazi u vladu protektorata.
24. Tragedija američke podmornice »Squalus«. Ugušilo se 26 lica.
26. Zastupnici baltičkih država Finske i Švedske izjavljuju, da se nemaju ničemu dobrom nadati od Sovjetske Rusije.
27. Sile osovine se bune protiv eventualne koalicije mira između Engleske, Francuske i SSSR. — Sv. Stolica se izjavljuje za mirno rješavanje sporova, ali da Sv. Otac nema namjere sazivati mirovnu konferenciju.
29. Pobjeda vladine stranke na izborima u Madžarskoj.
30. Talijanske novine pišu prigodom razgovora o trojnom sporazumu, da Engleska i Francuska provode hegemoniju.
31. Povratak dobrovoljaca iz Španjolske.

ZA ŠALU I SMIJEH!...

TKO SE S KIM NAŠALIO? U željezničkom odjeljenju trećega razreda našla su se jedan prema drugome dva čovjeka. Jedan je bio neki bolji građanin, gospodin, a drugi priprosti seljak.

Gospodinu je bilo dosadno, pa se htio malko pozabaviti sa seljakom, i malko se s njime našaliti.

»Kume,« zapita seljaka, »imate li vi i djece?«

»Imam,« odgovori seljak, »imam. Sina imam.«

»A tako! Hm, sina imate? No, pa je li vaš sin puši?«

»O ne. Moj sin ni ne pozna cigaretu, cigaru ili lulu i duhan.«

»A da li pije? Sigurno je, da pije!«

»Pije. Ali jedino mlijeko.«

»Kako, mlijeko! A vino ili rakiju?«

»Ne. Jer nikada on još nije bio u kakvoj gostioni ili krčmi.«

»A tako. No onda je to zaista dobar i uzoran momak,« pohvali ga gospodin. »A da li se možda i on noću klatari, kao što to čine i drugi seoski momci?«

»Ne. Svaku večer odmah poslije večere on prvi ide spavati,« odgovori seljak.

»No s takvim sinom se doista možete samo ponositi,« primijeti posve ozbiljno gospodin. »A koliko mu je godina?«

»Jučer su mu bila četiri mjeseca,« sasvim spokojno odgovori seljak.

AH TAKO! O t a c: »Kako to, Ivica, da si danas bio zatvoren s drugim jednim dječakom.«

I v i c a: »Zato, jer se je Jožićev Pepek pred školom potukao s drugim jednim dječakom.«

O t a c: »I zato je učitelj kaznio tebe?«

I v i c a: »Da, tata! Jer onaj drugi dječak bio sam ja.«

IZLANULA. O n: »Dopustite, gospojice, da vam se predstavim. Ime mi je Ljubić.«

O n a: »Lijepo prezime. I ja bih htjela, da se tako zovem.«

U ŠKOLI. V j e r o u č i t e l j: »Tko bi mi znao reći, kako su sveta Tri kralja saznala, da se rodio Isus?«

M a t e k: »Iz novina, gospodin kateheta!«

VELIKODUŠAN SINČIĆ: M a j k a: »Baš si neposlušan i zločest! Već sam se i pokajala, što sam ti prije dala kolača.«

S i n č i ć: »Ništa zato, mama! Ako si se pokajala, ja ti opraštam.«

ČUDNO PITANJE. Ž e l j k o: »Mama! Kako to, da tata ima tako malo vlasi na glavi?«

M a t i: »Jer mnogo misli.«

Ž e l j k o: »A zašto imaš ti tako lijepu i bujnu kosu?«

M a t i: »Čuješ! Prestani s tim dosadnim pitanjima!«

KOD NADRILIJEČNIKA NA SELU. S e l j a k i n j a: »Dragi susjede! Zar se baš ničemu već ne možete dosjetiti, da mi muža od smrti spasite.«

B r i j a č: »Ali, kumice, što da učinim? Krv sam mu pustio! Mogao bih jedino još pokušati izvaditi mu koji zub.«

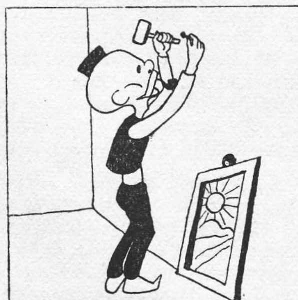
NAJSTROŽA DIJETA. »Velite, dakle, gospodine doktore, da kruha ne smijem jesti?«

»Ne, kruha nikako ne!«

»Pa dobro. I onako ga nemam čime kupiti.«

Sabrao S l. T r - s k i

Dobrijan »urešava« zid u sobi

Sastalo se mnogo
vrijednih umjetnika,
priredişe izložbu
ponajboljih slika.

I naš čika ima
novaca u džepu:
na izložbi kupi
jednu sliku lijepu.

Sad će je objesit
na zidu u domu,
neka bude ures
gospodaru svomu!

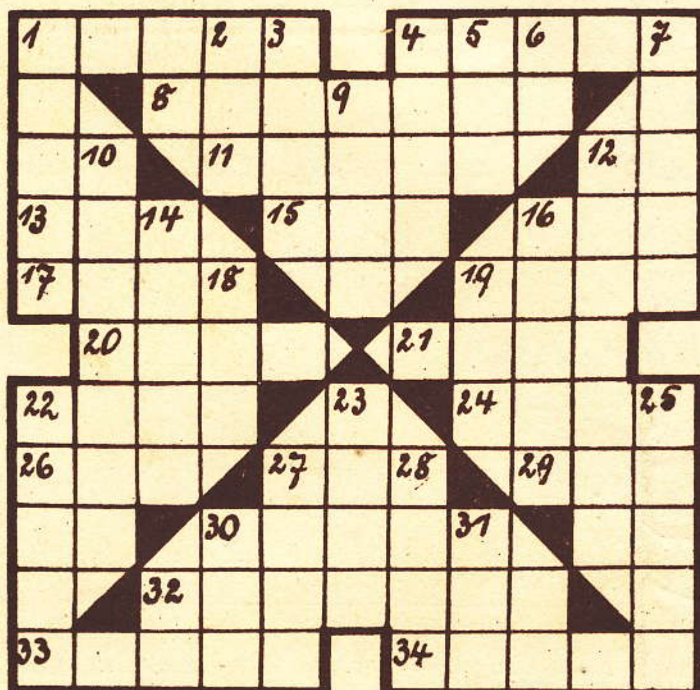

Al čika Dobrijan
u tom svome radu
na bijelome zidu
načini paradu!

Ilustrovani tjednik „Obitelj" stoji 3 Din po broju. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Dezelićeva ul. 2.

Donosimo nekoliko odijela za naše djevojčice: **1.** Dražesna haljinica od lakog materijala, bogato naborana. Kroj je vrlo jednostavan. — **2., 3.** i **4.** Odijela za plažu: kupaći ogrtač od frotira, vrlo praktičan i potreban, odijelce za igru u pijesku od kockastog materijala i najzad dražesne hlačice s bijelo-modrim puloverićem. — **5.** Jednostavna tirolka, toliko obljubljena kod naših djevojčica. — **6.** Bijeli ogrtač, vrlo jednostavan; džepovi su urezani. Ne zakopčava se.

Križaljka

Složio M. Fučić, Zagreb

Vodoravno: 1. štetna, nesađena biljka, 4. planina između rijeke Pive i Vrbnice, 8. porodica, 11. dokaz, da se u izvjesno doba netko nije nalazio na stanovitom mjestu, 12. Njemačka oznaka za naše D. D., 13. Hrvatska rijeka u Bosni, 15. slovenački: otac, 16. obratno od ništa, 17. kita, vrst ukrasa, 19. konac u molitvi (staroslovenski), 20. kukac, lazi na smrad, 21. đavao, 22. muzički instrumenat, 24. latinski: bez, 26. turski: sveta, 27. slika, 29. životinjsko prebivalište, kratica za matematski pojam, 30. kovina, 32. egzotična životinja, 33. kost u ljudskom tijelu (prsni koš!), 34. I jedno i drugo.

Okomito: 1. kotač, 2. jedan i drugi, 3. djevojka u mašti, nar. priči i pjesmi, 4. lutka; mala curica, 5. rastavni veznik, 6. usklik, 7. ime velikog austrijskog vojvode iz turskih ratova (po rodu Francuz!). 9. Rimski osvajač Jeruzalema, 10. slabokrvnost, 12. Francusko mjesto papa u progonstvu, 14. rogozina, (turcizam), 16. tursko muško ime (Čengić-aga!), 18. usklik, 19. latinski: umjetnost, 22. čovjek, kog je Isus uskrsnuo, 23. mekana kora drveća, služi za vezivanje, 25. gusle, violina, 27. cowboyski rekvizit, 28. boja francuskih igraćih karata, talijanski: mio, drag, 30. vrsta crnogoričnog drveta, 31. čovjek bez slobode, 32. simbol za elemenat niobij; kratica za nota bene.

Rješenje treba poslati do 20. lipnja. Među odgonetače podijelit će se 20 lijepih zabavnih i poučnih knjiga.